Europos Parlamentas
2024-2029

Kultūros ir švietimo komitetas

2025/2036(INI)

28.3.2025

PRANEŠIMO PROJEKTAS

dėl naujos Europos universitetų aljansų vizijos
(2025/2036(INI))

Kultūros ir švietimo komitetas

Pranešėja: Laurence Farreng

TURINYS

Psl.

PASIŪLYMAS DĖL EUROPOS PARLAMENTO REZOLIUCIJOS 3

AIŠKINAMOJI DALIS 8

PRIEDAS. SUBJEKTAI ARBA ASMENYS, IŠ KURIŲ PRANEŠĖJA GAVO INFORMACIJOS 9

PASIŪLYMAS DĖL EUROPOS PARLAMENTO REZOLIUCIJOS

dėl naujos Europos universitetų aljansų vizijos
(2025/2036(INI))

Europos Parlamentas,

– atsižvelgdamas į 2021 m. gegužės 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2021/817, kuriuo nustatoma Sąjungos švietimo bei mokymo, jaunimo ir sporto programa „Erasmus+“ ir panaikinamas Reglamentas (ES) Nr. 1288/2013[1],

– atsižvelgdamas į savo 2020 m. rugsėjo 15 d. rezoliuciją dėl veiksmingų programų „Erasmus+“, „Kūrybiška Europa“ ir Europos solidarumo korpuso žalinimo priemonių[2],

– atsižvelgdamas į savo 2022 m. gegužės 19 d. rezoliuciją „Europos švietimo erdvės sukūrimas iki 2025 m. Mikrokredencialai, individualiosios mokymosi sąskaitos ir mokymasis siekiant tvarios aplinkos“[3],

– atsižvelgdamas į savo 2022 m. birželio 23 d. rezoliuciją dėl įtraukties priemonių įgyvendinimo pagal 2014–2020 m. programą „Erasmus+“[4],

– atsižvelgdamas į 2023 m. rugsėjo 11 d. Kultūros ir švietimo komiteto užsakymu atliktą tyrimą „2021–2027 m. ES finansavimo programos kultūros, žiniasklaidos, švietimo, jaunimo ir sporto srityse: pirmosios pamokos, iššūkiai ir ateities perspektyvos – „Erasmus+“,

– atsižvelgdamas į 2023 m. liepos 20 d. Kultūros ir švietimo komiteto užsakymu atliktą tyrimą „Išankstinis 2021–2027 m. keturių ES programų įgyvendinimas: Erasmus+“, „Kūrybiška Europa“, Europos solidarumo korpusas ir piliečiai, lygybė, teisės ir vertybės (3 kryptis)“,

– atsižvelgdamas į Komisijos ataskaitą dėl Europos universitetų tinklų iniciatyvos rezultatų ir pertvarkos potencialo[5],

– atsižvelgdamas į 2017 m. gruodžio 14 ir 25 d. Tarybos išvadas,

– atsižvelgdamas į 2018 m. birželio 7 d. Tarybos išvadas dėl artėjimo prie Europos švietimo erdvės vizijos,

[1] OL L 189, 2021 5 28, p. 1., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/817/oj.
[2] OL C 385, 2021 9 22, p. 2.
[3] OL C 479, 2022 12 16, p. 65.
[4] OL C 32, 2023 1 27, p. 58.
[5] Europos Komisija: Švietimo, jaunimo, sporto ir kultūros generalinis direktoratas et al., „Report on the results and transformal potential of the European Universitiesies Initiative“ („Ataskaita dėl Europos universitetų tinklų iniciatyvos rezultatų ir pertvarkos potencialo“), Europos Sąjungos leidinių biuras, 2025.

– atsižvelgdamas į 2019 m. lapkričio 18 d. Tarybos rezoliuciją dėl tolesnio Europos švietimo erdvės plėtojimo siekiant remti į ateitį orientuotas švietimo ir mokymo sistemas[6],

– atsižvelgdamas į 2020 m. lapkričio 19 d. Europos aukštojo mokslo erdvės ministrų konferencijoje Romoje priimtą ministrų komunikatą,

– atsižvelgdamas į 2021 m. lapkričio 26 d. Tarybos rekomendaciją (ES) 2021/2122 dėl Europos mokslinių tyrimų ir inovacijų pakto[7],

– atsižvelgdamas į 2021 m. gegužės 17 d. Tarybos išvadas „Europos universitetų tinklų iniciatyva. Aukštojo mokslo, mokslinių tyrimų, inovacijų ir visuomenės susiejimas: sudaryti sąlygas naujam Europos aukštojo mokslo aspektui“,

– atsižvelgdamas į 2024 m. kovo 27 d. Komisijos komunikatą „Europos laipsnio planas“ (COM(2024)0144),

– atsižvelgdamas į 2025 m. kovo 5 d. Komisijos komunikatą „Įgūdžių sąjunga“ (COM(2025)0090),

– atsižvelgdamas į Darbo tvarkos taisyklių 54 straipsnį ir 2024 m. gruodžio 11 d. Pirmininkų sueigos sprendimo dėl leidimo rengti pranešimus savo iniciatyva suteikimo tvarkos 1 straipsnio e punktą ir 3 priedą,

– atsižvelgdamas į Darbo tvarkos taisyklių 55 straipsnį,

– atsižvelgdamas į Kultūros ir švietimo komiteto pranešimą (A10-0000/2025),

A. kadangi kokybiškas švietimas ir akademinis bei mokslinis bendradarbiavimas yra būtinos sąlygos siekiant užtikrinti Europos strateginį savarankiškumą, kovoti su įgūdžių trūkumu ir skatinti konkurencingumą su pirmaujančiais pasaulio universitetais;

B. kadangi Mario Draghi pranešime dėl Europos konkurencingumo ateities, Enrico Lettos pranešime dėl bendrosios rinkos ateities ir Manuelio Heitoro pranešime dėl programos „Europos horizontas“ tarpinio vertinimo pabrėžiama akademinės bendruomenės ir universitetų svarba konkurencingai Europai;

C. kadangi programa „Erasmus+“ yra pavyzdinė ES programa, kuria remiamas švietimas, mokymas, jaunimas ir sportas Europoje ir už jos ribų;

D. kadangi Europos universitetų tinklų iniciatyva buvo sukurta kaip dabartinio programos „Erasmus+“ programavimo laikotarpio (2021–2027 m.) pavyzdinė iniciatyva;

E. kadangi Europos universitetų aljansų tikslas daugialypis, pradedant nuo bendrų mokymo programų kūrimo ir tęsiant stipriu europiniu aspektu pasižyminčių tarpuniversitetinių centrų, kuriais siekiama skatinti studentų ir akademinių bei administracijos darbuotojų judumą, kūrimu bei didesniais transformaciniais aukštojo mokslo aplinkos pokyčiais valstybėse narėse ir dalyvaujančiose šalyse;

[6] OL C 389, 2019 11 18, p. 1.
[7] OL L 431, 2021 12 2, p. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reco/2021/2122/oj.

F. kadangi akademinė ir mokslinė laisvė yra pagrindinis universitetų misijų ir veiklos principas;

G. kadangi Europos aukštojo mokslo institucijos susiduria su tarpvalstybinio bendradarbiavimo iššūkiais, ypač finansavimo ir valdymo srityse;

H. kadangi Europos universitetų tinklų iniciatyva susilaukė daug daugiau pasisekimo, nei buvo numatyta iš pradžių; kadangi 2017 m. Tarybos išvadose nustatytas tikslas sukurti 20 aljansų viršytas, nes šiuo metu veikia 65 aljansai, apimantys daugiau kaip 570 universitetų ir daugiau kaip 2200 išorės partnerių, ir tam neskirta jokių papildomų biudžeto asignavimų;

I. kadangi šie dabar veikiantys aljansai buvo atrinkti paskelbus penkis konkurencingus atvirus konkursus, kuriuose daugiausia dėmesio skirta kokybei, pažangumui, įtraukumui ir teisingai geografinei aprėpčiai;

J. kadangi Europos universitetų tinklų iniciatyva yra esminė priemonė integruotai, konkurencingai ir įtraukiai Europos švietimo erdvei kurti ir europinei tapatybei stiprinti;

K. kadangi šie aljansai įrodė turį transformacinio potencialo modernizuoti valstybių narių aukštojo mokslo sistemas ir rado sau vaidmenį naujos judžių Europos studentų kartos ugdyme; kadangi keleto aljansų universitetai savo šalyse atlieka svarbų vaidmenį ruošiant teisės aktų pakeitimus;

L. kadangi 23 valstybės narės finansuoja aljansus iš savo nacionalinių biudžetų,

Dabartinė padėtis, iššūkiai ir kliūtys

1. pripažįsta, kad aukštojo mokslo institucijos labai palankiai vertina Europos universitetų tinklų iniciatyvą ir kad ši iniciatyva prisideda prie pastangų tarptautinio bendradarbiavimo aukštojo mokslo srityje kliūtims pašalinti; pabrėžia, kad judumo projektai, bendrų mokymo programų kūrimas ir Europos universitetų bendradarbiavimas mokslinių tyrimų srityje yra labai svarbūs siekiant patenkinti strateginių sričių poreikius; pažymi, kad aljansai yra veiksminga priemonė Bolonijos procesui įgyvendinti;

2. pabrėžia aljansų skirtumus valdymo, temų ir dalykų, kuriuos jie apima, ir dalyvaujančių universitetų dydžio bei vietos, kurioje jie įsikūrę, atžvilgiu; pažymi, kad iniciatyvoje gausiai ir sėkmingai dalyvauja vidutinio dydžio miestų, kaimo vietovių ir atokiausių regionų universitetai, taigi tai prieinama ir įtrauki iniciatyva; pabrėžia, kad aljansams netinka universaliais sprendimais paremtas požiūris; pažymi, kad, siekiant kovoti su protų nutekėjimu, itin svarbu užtikrinti visą Europą apimantį geografinį universitetų atstovavimą aljansuose;

3. palankiai vertina studentų įtraukimą į aljansų valdymo struktūras, nes taip jaunimas gali daryti realų poveikį jų plėtrai;

4. palankiai vertina tai, kad kai kurie aljansai dalyvauja bandomuosiuose projektuose, kuriais siekiama sukurti Europos laipsnį ir (arba) teisinį statusą; vis dėlto pabrėžia, kad aljansai neturėtų būti vienintelė inovacijų aukštojo mokslo srityje priemonė; pažymi, kad aljansai turėtų turėti laisvę specializuotis ir veikti lanksčiai;

5. palankiai vertina tai, kad, palyginti su kitais „Erasmus+“ judumo projektais, judumo projektų, kuriuose dalyvauja į aljansus susibūrusių universitetų studentai ir akademiniai bei administracijos darbuotojai, gerokai padaugėjo; pažymi, kad pradinis tikslas užtikrinti sklandų 50 proc. aljansuose dalyvaujančių universitetų studentų judumą dar nepasiektas;

6. yra susirūpinęs dėl akademinei ir mokslinei laisvei kylančių grėsmių tam tikrose pasaulio dalyse, įskaitant kai kurias valstybes nares; pabrėžia universitetų, įskaitant aljansus, vaidmenį didinant Europos aukštojo mokslo sektoriaus patrauklumą ne ES studentams ir akademiniams darbuotojams;

7. palankiai vertina įgūdžių sąjungos iniciatyvą, ypač būsimą pasiūlymą dėl aljansų teisinio statuso, siekiant, kad jiems būtų lengviau inicijuoti Europos projektus ir jiems vadovauti, pritraukti finansavimą ir išplėsti savo valdymo struktūrą, ypač ES nepriklausančių šalių universitetų atveju;

8. palankiai vertina tai, kad sukurta Europos universitetų aljansų praktikos bendruomenė FOREU4ALL; pabrėžia svarbų jos vaidmenį perduodant aljansų inovacijas platesnei akademinei bendruomenei;

Rekomendacijos

9. pabrėžia, kad finansavimas ir veiksmai turi apimti tris universitetų misijas ir žinių trikampį: švietimą, mokslinius tyrimus ir inovacijas; yra susirūpinęs dėl to, kad aljansuose per mažai dėmesio skiriama mokslinių tyrimų ir inovacijų ramsčiams; pabrėžia didelį aljansų potencialą išplėtoti europinio lygmens tyrėjų ir dalijimosi žiniomis tinklus, siekiant didesnio poveikio tokiose strateginėse srityse kaip kvantinė kompiuterija ar dirbtinis intelektas;

10. pabrėžia, kad reikalingas tvarus ir nuspėjamas dabartinių aljansų finansavimas; prašo Komisijos apsvarstyti galimybę būsimus konkursus skirti dabar sėkmingai veikiančių aljansų veiklai pratęsti; prašo Komisijos užtikrinti, kad paraiškų teikimo procesas būtų kuo paprastesnis;

11. pabrėžia, kad strateginė universitetų aljansų vizija turi būti atspindėta kitoje daugiametėje finansinėje programoje; prašo Komisijos įvertinti kiekvieną aljansą, kad būtų galima teikti paramą ir siūlyti konkretiems poreikiams pritaikytus sprendimus, susijusius su jų plėtra ateityje;

12. pripažįsta, kad Europos universitetų tinklų iniciatyva ir toliau turi būti programos „Erasmus+“ dalis; pabrėžia, kad programa „Erasmus+“ negali būti vienintelis aljansų finansavimo šaltinis; prašo Komisijos pateikti išsamią investavimo į aljansus strategiją, kuri apimtų finansavimą pagal tokias ES programas kaip „Europos horizontas“, Skaitmeninės Europos programa, „InvestEU“, „Europos socialinis fondas +“ ir Europos regioninės plėtros fondas;

13. pabrėžia, kad siekiant tikrai sėkmingų rezultatų, apimančių kokybę, pažangumą ir įtrauktį, parama aljansams negali būti teikiama vien tik iš ES biudžeto, bet turėtų būti teikiama ir iš nacionalinių, vietos ir privačių šaltinių;

14. pabrėžia, kad reikia stiprinti aljansų tarptautiškumą, remiantis, be kita ko, strategija „Global Gateway“; pažymi, kad aljansai yra tinkamoje padėtyje partnerystėms su ES nepriklausančiomis šalimis užmegzti ir gali naudotis tokiomis priemonėmis kaip „Erasmus Mundus“; prašo Komisijos ir aljansų užtikrinti, kad visi iniciatyvoje dalyvaujantys partneriai laikytųsi Europos vertybių;

15. prašo Komisijos, valstybių narių ir aljansų pereiti nuo projektais grindžiamos logikos prie ilgalaikio, pokyčius skatinančio bendradarbiavimo; pabrėžia, kad svarbu, jog aljansai galėtų plėstis; pabrėžia, kad reikia nustatyti kokybinius, o ne kiekybinius tikslus;

16. pažymi, kad aljansai išbando novatoriškus mokymo ir žinių įgijimo būdus, pvz., mikrokredencialus ir mišrųjį mobilumą; pabrėžia, kad reikia stiprinti kompiuterinių sistemų sąveikumą, kad būtų sukurti tikri virtualūs Europos lygmens tarpuniversitetiniai centrai;

17. prašo Komisijos apsvarstyti galimybę į galimus būsimus konkursus įtraukti kriterijus, susijusius su Europos strateginio savarankiškumo ir konkurencingumo sričių temomis, pvz., energetika, gynyba, klimato kaita ir skaitmenine pertvarka;

18. pabrėžia, kad aljansai turi turėti tinkamą struktūrą ir pajėgumus, kad būtų galima remti technologijų perdavimą ir sudaryti sąlygas plėsti mokslinius tyrimus Europos lygmeniu;

19. paveda Pirmininkei perduoti šią rezoliuciją Tarybai ir Komisijai.

AIŠKINAMOJI DALIS

Europos universitetų aljansų koncepciją pirmą kartą paminėjo Prancūzijos Respublikos prezidentas Emmanuel Macron savo Sorbonos kalboje 2017 m. 2019 m. tai tapo realybe ir buvo įgyvendinama kaip 2021–2027 m. programos „Erasmus+“ dalis. Ši idėja grindžiama ilgalaike Europos universitetų bendradarbiavimo ir mainų tradicija, kuri siekia Viduramžius – galima paminėti Erazmo Dezideriaus išvykas į akademinius miestus ar didžiąja kelione vadintą tradicinę edukacinę kelionę po Europą, į kurią XVII–XIX a. leisdavosi jauni vyrai. Dabartinės formos Europos universitetų aljansų iniciatyva buvo sukurta kaip universitetų tinklas, skatinantis studentų judumą tarp universitetų ir pedagogines inovacijas. Pirmieji aljansai buvo įkurti 2019 m. ir iš karto susilaukė pasisekimo. Nors iš pradžių buvo planuojama sukurti tik 20 aljansų, šiuo metu jų jau veikia 65 – į juos susibūrę daugiau kaip 570 universitetų, atstovaujančių daugiau kaip pusei Europos Sąjungos studentų. Komisijos kvietimas kurti universitetų aljansus buvo atviro pobūdžio, todėl universitetai galėjo šią iniciatyvą įgyvendinti atvirai ir kūrybiškai ir patys priimti sprendimus dėl partnerių skaičiaus, valdymo tipo, pasirinktų temų ir bendradarbiavimo formų. Pagal šį sėkmingą modelį dalyvauti gali ne tik didžiausi ir labiausiai tarptautiniu mastu pripažinti universitetai, bet ir maži bei vidutinio dydžio universitetai, taip pat atokiausių regionų universitetai – jie gali vienytis pagal bendras temas ir tikslus, kuriais prisidedama prie jų teritorijos gyvybingumo, taip pasiūlant jaunimui ES lygmens išsilavinimą ir kovojant su protų nutekėjimu. Todėl tai labai įtraukus projektas, kuriuo įtraukiais būdais demokratizuojamas akademinis pažangumas. Šie aljansai yra daug daugiau nei tinklai – jie kuria europinio masto universitetų centrus ir tampa teisės aktų pakeitimų katalizatoriais. Jie skatina inovacijas, sprendžia įgūdžių trūkumo problemą ir kviečia naują jaunų europiečių kartą tyrinėti ir mokytis. Yra keletas priežasčių atidžiau pažvelgti į aljansus, visų pirma į jų potencialą ateityje ir iki šiol pastebėtas problemas. Didėjant nesaugumui pasaulyje, aljansai tapo veiksminga galimybe padidinti Europos Sąjungos konkurencingumą ir suverenumą. Todėl būtina stiprinti jų inovacijų, mokslinių tyrimų ir technologijų perdavimo pajėgumą, visų pirma ypatingos svarbos ir strateginiuose sektoriuose, kurie gali toliau užtikrinti Europos Sąjungos saugumą ir pažangumą. Kai akademinė laisvė yra puolama, ypač tokių pasaulinių veikėjų kaip JAV, Europos universitetų aljansai yra priemonė, kuria pasinaudodama ES gali ir toliau pritraukti tyrėjus ir akademikus iš viso pasaulio. Šiuo tikslu aljansams reikalingos investicijos ir finansavimas, kad būtų padidinti jų pajėgumai ir efektyvumas, konsoliduoti modeliai ir užtikrintas ilgaamžiškumas, siekiant jų nepriklausomumo ateityje. Tokios programos kaip „Erasmus+“ tam yra gyvybiškai svarbios. Užuot steigus naujus aljansus, šios programos ir jų lėšos turėtų padėti sėkmingai plėtoti esamus aljansus, kurie jau pradėjo performuoti ES akademinį pažangumą ir akademinę laisvę.

PRIEDAS. SUBJEKTAI ARBA ASMENYS, IŠ KURIŲ PRANEŠĖJA GAVO INFORMACIJOS

Pagal Darbo tvarkos taisyklių I priedo 8 straipsnį pranešėja pareiškia, kad, rengdama šį pranešimo projektą, gavo informacijos iš šių subjektų ar asmenų:

Subjektas ir (arba) asmuo
Coimbra Group
LERU
Saarland University
Agreenium
EUt+ University Alliance
Una Europa vzw Student Board
Circle U. AISBL (Circle U. European University Alliance)
European University Association
ARQUS Alliance
Conference of European Schools for Advanced Engineering Education and Research
France Universités

Šį sąrašą parengė ir visą atsakomybę už jį prisiima pranešėja.

Jeigu sąraše esančių fizinių asmenų tapatybę galima nustatyti pagal jų vardą ir pavardę, jų pareigas arba pagal abu požymius, pranešėja pareiškia, kad ji atitinkamiems fiziniams asmenims pateikė Europos Parlamento pranešimą dėl duomenų apsaugos Nr. 484 (https://www.europarl.europa.eu/data-protect/index.do), kuriame išdėstytos jų asmens duomenų tvarkymui taikomos sąlygos ir su tuo tvarkymu susijusios teisės.